

גליון
בת עיין

- פרשת ויחי תשע"ח -

Introduction

The saintly Rebbe, Rav Shmelke of Nikolsburg, once asked his holy master, the Maggid of Mezeritch, "how is it possible to fulfill the dictum of Chazal (Berachot 9:5) that one must bless Hashem for the bad in his life just as he blesses Hashem for the good? The Maggid instructed Rav Shmelke to go to the Beit Midrash and ask his student Rav Zusha of Anipoli, who could explain the meaning of this Mishna to him.

When Rav Shmelke found Rav Zusha, who was destitute and encountered great hardships throughout his entire life, Rav Shmelke told him that the Maggid of Mezeritch had instructed him to inquire about the meaning of the of Chazal's statement that one must thank Hashem for the bad just as he thanks Hashem for the good.

Rav Zusha sincerely replied that he was surprised and puzzled why the

Maggid would direct Rav Shmelke to ask him about the meaning of this statement. "How can I tell you how one can thank Hashem for the bad just as he thanks Hashem for the good when I have never experienced anything bad in my life" declared Rav Zusha.

At that moment, Rav Shmelke then understood that the deepest manner in which one can thank Hashem for the bad just as he thanks Hashem for the good is to be b'simcha, experience joy and appreciation for the good that he has, regardless of whatever his situation may be. When a person is able to focus on the blessings in his life, he will see his life as a life of blessing and not see it as a life of adversity or misfortune at all. Ultimately, this perspective can change one's life and even be the vehicle through which further blessings come. This story emphasizes the following lesson of the Bat Ayin.

ספר בת עין

דרושים לפַרְשַׁת וַיְחִי

מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחֶמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדָנַי מִלֶּךָּ. וְנוֹכַל לֹאמַר שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מוֹרָה לָנוּ דֶרֶךְ הָאֵיךְ לְהַמְתִּיק הַדִּינִים בְּשֵׁרָשָׁם בְּכַדֵּי לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעַ וּבִרְכָה מִמֶּלֶךְ מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם לְעוֹלָמוֹת הַתְּחִתּוֹנִים, דְּהִנֵּה הַעֵיקָר הוּא לְהֶאֱמִין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁכָּל מַה דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד (ברכות ס:), וּלְבָרֵךְ לְבוֹרֵא עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא עַל

מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחֶמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדָנַי מִלֶּךָּ. (בראשית מט: ב)

“From Asher, bread will be rich, and he will yield royal delicacies.”

(Beraishit 49:20)

In the following derasha, the Bat Ayin explains how expressing our gratitude to Hashem even when we feel that we are lacking can “sweeten the judgement” of our situation and bring about Divine blessings. This is alluded to in the words of the pasuk quoted above.

וְנוֹכַל לֹאמַר שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מוֹרָה לָנוּ דֶרֶךְ הָאֵיךְ לְהַמְתִּיק הַדִּינִים בְּשֵׁרָשָׁם בְּכַדֵּי לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעַ וּבִרְכָה מִמֶּלֶךְ מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם לְעוֹלָמוֹת הַתְּחִתּוֹנִים,

We can suggest that the Torah comes to teach us the way to sweeten the judgements at their source in order to draw down bounty and blessings upon the

lower worlds from the King of the universe.

דְּהִנֵּה הַעֵיקָר הוּא לְהֶאֱמִין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁכָּל מַה דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד (ברכות ס:).

For the primary thing is to believe with perfect faith that everything that Hashem does is for the best. (Berachot 60b)

וּלְבָרֵךְ לְבוֹרֵא עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא עַל הַרְעָה בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מִמֶּשׁ בְּשֵׁם שְׂמִיכְרָךְ עַל הַטּוֹבָה,

One must also bless Hashem for the bad with the same joy and goodness of heart that he blesses Hashem for the good.

ואף על פי שהוא מחוסר ממשאלות לבו, אף על פי כן יאמין באמונה שלמה שכלול בזה חסד ה' באתכסאי בכדי לברוך על זה בשמחה ממש, ויבזה האמונה והתהלה גורם שנמתקו הדינין בשרשם, שיזל מים הוא החסד מלך עולם מקור החסד לבאי עולם, ויהיה כל השפעות טובות ומעדני מלך באתגליא על כל העולם.

הרעה בשמחה ובטוב ללב ממש כשם שמברך על הטובה, ואפילו חס ושלום כשהאדם הוא מחוסר ממשאלות לבו, אף על פי כן יהיה אשוויו ותהלותיו של אדם לבורא עולם ברוך הוא על חיינו המסורים בידו ועל נשמותינו המופקדים בידו, כמאמר הכתוב (תהלים קג, ו) כל הנשמה תהלל יה, ודרשו רבותינו ז"ל (ב"ר יד, ט) על כל נשימה ונשימה תהלל יה,

א. וראה עוד מה שכתב רבינו בפרשת חיי שרה ד"ה ואברהם זקן: כי עיקר בריאת העולם היתה בגין

ואפילו חס ושלום כשהאדם הוא מחוסר ממשאלות לבו, אף על פי כן יהיה אשוויו ותהלותיו של אדם לבורא עולם ברוך הוא על חיינו המסורים בידו ועל נשמותינו המופקדים בידו.

Even if, *chas v'shalom*, a person would be lacking his heart's desires, nevertheless, he should express his praises to Hashem for his life and soul, which are deposited into Hashem's hand, so to speak. Although one may be lacking his desires, he should still express his gratitude to Hashem and maintain his happiness with the recognition that he has been granted life.

כמאמר הכתוב (תהלים קג, ו) כל הנשמה תהלל יה,

This is like the verse (Tehillim 150:6) states "Let every living thing praise Hashem."

ודרשו רבותינו ז"ל (ב"ר יד, ט) על כל נשימה ונשימה תהלל יה,

Our rabbis, of blessed memory, explain (Beraishit Rabbah 14:9) this *pasuk* as meaning "one should praise Hashem for every single breath that he takes." The word *neschama*, which is use to describe every living thing, can also be read as *neschima*, which is a breath. Understood in this light, the *pasuk* means that one should appreciate and be grateful for every breath that he takes.

ואף על פי שהוא מחוסר ממשאלות לבו, אף על פי כן יאמין באמונה שלמה שכלול בזה חסד ה' באתכסאי בכדי לברוך על זה בשמחה ממש,

Although one is lacking his heart's desires, he should, nevertheless, believe with complete faith that Hashem's kindness is included and concealed within his lot so that he will be able to bless Hashem for his situation with genuine joy. Even if the only good that one can observe in his life is the fact that he is alive, he should still express his gratitude and joy in being alive.

בְּיָדוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא שֹׁמֵמָה לְחַמוֹ, הֵינּוּ שֶׁהוּא מְחַסֵּר לָחֵם וּמְשַׁאֲלוֹת לְבוֹ, אֲנִי 'וְהוּא יִתֵּן מִעֲדָנַי מֶלֶךְ', הֵינּוּ יָכוֹל לִיתֵן וְלִהְיוֹת מִעֲדָנַי מֶלֶךְ וְכָל הַשְּׂפָעוֹת טוֹבוֹת לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹנֵי.

וְזֶהוּ 'מֵאֲשֶׁר שֹׁמֵמָה לְחַמוֹ', 'מֵאֲשֶׁר' הוּא לְשׁוֹן תְּהִלָּה, 'שֹׁמֵמָה' הוּא אוֹתוֹת וְנִשְׂמָה'. גַּם לְשׁוֹן נִשְׂמָה מוֹרָה עַל לְשׁוֹן שֹׁמֵמָה וְשֹׁמֵמוֹן, הֵינּוּ כְּשֶׁהֶאֱדָם הוּא מְהִלֵּל לְבוֹרָא עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא עַל הַנִּשְׂמָה הַמְּסוּכָה

דיִתְקַרֵּי רַחוּם כּו' (זוה"ק ח"ג רנז, ב) וּבְכָל דְּבַר יֵשׁ בְּחִינַת חֶסֶד הַבוֹרָא ב"ה, אִפִּילוּ בְּחִינַת דִּין בְּחִינַת קְטָנוֹת שְׂבָא עַל הָאָדָם, בְּחִינַת חֲשֻׁכוֹת, יֵשׁ בְּתוֹכָם מְכוּסָה בְּחִינַת חֶסֶד ה', רַק שֶׁהוּא בְּאֵתְכֵסִיא, וְלִכְן צָרִיךְ הָאָדָם לִיזְהַר מְאוֹד בְּזֶה וּלְיִתֵּן שְׂבַח וְהוֹדִיָּה לְהַשִּׁי"ת עַל בְּחִינַת גְּבוּרָה כְּמוֹ עַל בְּחִינַת חֶסֶד מִמֶּשׁ, כִּי בְּאֵמַת הוּא חֶסֶד מִמֶּשׁ, אֲלֵא שֶׁשְׁנֵי מִינֵי חֶסֶד יֵשׁ, אֶחָד בְּאֵתְגְּלִיא וְאֶחָד בְּאֵתְכֵסִיא. זֶהוּ שְׂאֵמְרוּ חז"ל ("בר"ר לג, ג) צְדִיקִים מֵהַפְּכִים מֵדַת הַדִּין לְמֵדַת הַרַחֲמִים, שֶׁמֵּהַפְּכִים מִמֶּשׁ, וּמְבִינִים שְׂמֵדַת הַדִּין שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּבוּרָה הוּא מִמֶּשׁ בְּחִינַת חֶסֶד בְּאֵתְכֵסִיא וְעַל יְדֵי זֶה גַּם לְמַעַלָּה נִתְהַפֵּךְ כּו'.

ב. עֵינַי מִסַּכַּת עֵירוּבֵינִי יח, א: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דִּיו לְעוֹלָם שִׁישַׁתְּמַשׁ בְּשֵׁתִי אוֹתוֹת, שְׂנֵאֵמַר 'כָּל הַנִּשְׂמָה תִּהְלֵל יְהוָה הַלְלוּהָ'. וּבִתּוֹס' שֵׁם ד"ה כָּל הַנִּשְׂמָה: פֶּר"ח קָרִי בִּיה הַנִּשְׂמָה בְּדַגֵּשׁ. וּבְמַהֲרֵשׁ"א שֵׁם עַל הַתּוֹס': שְׂנֵאֵמַר כָּל הַנִּשְׂמָה וְגו', כְּתוּבוֹ הַתּוֹסְפוֹת פֶּר"ח קָרִי בִּיה הַנִּשְׂמָה בְּדַגֵּשׁ עַכ"ל, ר"ל מִלְשׁוֹן שְׂמֵמָה וְחוּרְבָן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

ג. בְּסִיּוּם סֵפֶר בְּרֵאשִׁית בְּכַתֵּב יָד זִיטוּמִיר נִכְתַּב: חֶסֶת סֵפֶר בְּרֵאשִׁית הַשִּׁי"ת יִזְכִּינוּ לְקִיּוּם כָּל הַכְּתוּב בּוֹ בְּקִדּוּשָׁה וּבִטְהָרָה אֲמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

וְזֶהוּ 'מֵאֲשֶׁר שֹׁמֵמָה לְחַמוֹ',
וּבְזֶה הָאֲמוּנָה וְהַתְּהִלָּה גּוֹרֵם שֶׁנִּמְתְּקוּ הַדֵּינִין
בְּשֶׁשֶׁשׁ.

With such faith and praise, one will cause the judgements to be sweetened at their source.

שִׁיזֵל מִיָּם הוּא הַחֶסֶד מִמֶּלֶךְ עוֹלָם מְקוֹר הַחֶסֶד
לְבָאֵי עוֹלָם, וְיִהְיֶה כָּל הַשְּׂפָעוֹת טוֹבוֹת וּמִעֲדָנַי
מֶלֶךְ בְּאֵתְגְּלִיא עַל כָּל הָעוֹלָם.

This will cause **the water, which represents the kindness of the King of the universe and the source of kindness, to flow to those who come to the world, and reveals all of the positive flow of blessings and delicacies of the king upon the world.**

This is the meaning of the words of our *pasuk* "From Asher, bread will be rich."

'מֵאֲשֶׁר' הוּא לְשׁוֹן תְּהִלָּה, 'שֹׁמֵמָה' הוּא אוֹתוֹת וְנִשְׂמָה'.

The word מאשר (literally "from Asher") **is an expression of praise and the word שמנה, rich, is the same letters as the word** נִשְׂמָה, soul. This expression can be interpreted as "מֵאֲשֶׁר, as a result of praising Hashem, for his soul and life, his "bread will be blessed," which means that he will become wealthy/blessed.

גַּם לְשׁוֹן נִשְׂמָה מוֹרָה עַל לְשׁוֹן שֹׁמֵמָה וְשֹׁמֵמוֹן,

Furthermore, the word נשמה is an expression of desolation (שממה) and devastation.

היינו קשה־אדם הוא מהלל לבורא עולם ברוך הוא על הנשמה המסורה בידו, אף על פי שהוא שממה לחמו, היינו שהוא מחוסר לחם וממשאלות לבו, אזי 'והוא יתן מעדני מלך',

This comes to teach us when a person praises Hashem for the soul that is given to him, even though his sustenance is in a state of devastation because he is lacking provisions and the desires of his heart, then Hashem will ultimately give him “the delicacies of the king.”

היינו יכול ליתן ולהשפיע מעדני מלך וכל השפעות טובות לכל באי עולם, אמן כן יהי רצון.

This means that through one's expression of appreciation and praise to Hashem for the good in his life, **he is able to bring an abundance of “the king's delicacies” and all positive flows of blessing upon those who come into the world.” Amen, so may it be His will.**

We have concluded our commentary to the *Sefer Beraishit*. May Hashem cause us to merit the fulfilment of that which is written within it in holiness and purity. Amen, so may it be His will.

Summary: If, G-d forbid, a person finds himself in a situation of lacking his heart's desires or even basic sustenance, he does not need to remain in his difficult situation. It is possible to change one's lot and merit Hashem's blessings by appreciating the gifts in his life and praising Hashem for those gifts. Even if the only good thing that a person can perceive in his life is his life itself, he should praise Hashem for this tremendous gift.

This is alluded to in the pasuk in Tehillim (150:6) “Let every soul praise Hashem,” which can be interpreted as “let one praise Hashem for every breath.” This implies that even if all one has to thank Hashem for is his life, he should do so. The concept that one merits Hashem's blessings as a result of his appreciation for the good in his life and praise to Hashem is alluded to in the blessing that Yaakov gives to Asher – מֵאֲשֶׁר יִשְׁמְנֶה לְחֶמֶוֹ וְהוּא יִתֵּן “from Asher bread will be rich, and he will yield royal delicacies.” This can be interpreted as “as a result of praising Hashem (for the good in his life), one's sustenance will be blessed, and he will bring the ‘delicacies of the King’ to the world.”